

Dawid DZIURKOWSKI
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Sprawozdanie z konferencji naukowej „Filozofować po polsku. Źródłowość języka – uniwersalizm zagadnień”, Częstochowa, 9 maja 2017 r.

W dniu 9 maja 2017 r. na Wydziale Filologiczno-Historycznym Akademii im. Jana Długosza odbyła się konferencja naukowa „Filozofować po polsku. Źródłowość języka - uniwersalizm zagadnień”. Omawiane przedsięwzięcie – którego głównym inicjatorem była dr hab. Wiesława Sajdek, prof. nadzw. AJD – zostało zorganizowane przez Instytut Filozofii AJD.

Celem organizatorów było zwrócenie uwagi na proces – oraz związany z nim wysiłek – wyrażania filozoficznych treści w języku polskim, zarówno w oryginalnym brzmieniu, jak i w pracach translatorskich. Założeniem nie było filologiczne ukazanie czystych przekładów między dwoma (lub więcej) różnymi językami, lecz zaakcentowanie wzajemnych trudności w przekazywaniu filozoficznych treści w kontekście spotkania się różnych kultur.

Niniejsze sprawozdanie zawiera jedynie krótki opis wybranych referatów, które uznałem za interesujące i na których byłem osobiście. Pełną treść wystąpień, a także wiele pozostałych prelekcji, będzie można przeczytać w monografii pokonferencyjnej, której wydanie zapowiedzieli organizatorzy przedsięwzięcia.

Temat konferencji nawiązywał do problemów językowych i logiczno-językowych istniejących w filozofii od setek lat. Niemniej jednak nabrały one szczególnie silnego znaczenia na przełomie XIX i XX wieku za sprawą jednego z największych dzieł podejmujących zagadnienia filozoficzno-lingwistyczne i mankamenty z nimi związane, a mianowicie *Traktatu logiczno-filozoficznego* Ludwika Wittgensteina.

Do czynnego udziału w konferencji zgłosiło się 15 uczestników reprezentujących cztery ośrodki naukowe (Akademię im. Jana Długosza w Częstochowie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Uniwersytet Szczeciński). Przedsięwzięcie rozpoczęło się punktualnie o godzinie 10:00 słowami powitalnymi dr hab. W. Sajdek. Następnie podziękowania oraz wyrazy uznania dla organizatorów wyraziła Pani Dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego AJD dr hab. Agnieszka Czajkowska, prof. nadzw. AJD.

Wykład inauguracyjny, *W sprawie wyobrażeń, pojęć, i zdań w sensie logicznym – kilka uwag metodologicznych (poczynionych z punktu widzenia polskiej filozofii analitycznej)* wygłosił Dyrektor Instytutu Filozofii AJD dr hab. Adam Olech. Podczas wystąpienia przytaczał poglądy części polskich oraz zagranicznych filozofów analitycznych w kontekście ich spojrzenia na kwestię zdania w sensie logicznym. Stwierdził, że język filozofów jest czymś odmiennym niż język poetów, zaznaczając, że język filozoficzny jest czymś uniwersalnym. Wiesława Sajdek serdecznie podziękowała za wykład wprowadzający, po czym zachęciła do dyskusji (nieprzewidzianej w programie).

Z powodu nieobecności dr hab. Ewy Starzyńskiej-Kościszko, prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, pierwszym prelegentem głównej części konferencji był dr hab. Wiesław Wójcik, prof. nadzw. AJD. W referacie *Hugo Steinhaus – matematyk i mistrz mowy polskiej* zaprezentował analizę matematycznej myśli Hugo Steinhaus, przedstawiając argumenty przemawiające za uznaniem go za wybitnego ówczesnie żyjącego matematyka i mistrza mowy polskiej. Podczas odczytu pojawiały się nader często wątki biograficzne z jego życia, m. in. anegdoty dotyczące odmian nazwisk języka polskiego.

Z kolei dr hab. Marek Rembierz z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w prezentacji *Kształtowanie polskiego języka filozoficznego w Szkole Lwowsko-Warszawskiej* wspominał o wielkich przedstawicielach tej szkoły, m.in. o Tadeuszu Kotarbińskim. Zwracał także uwagę na myśl dotyczącą języka głoszoną przez Henryka Elzenberga, który wchodził w polemikę ze Szkołą Lwowsko-Warszawską. W trakcie swojego odczytu postawił zasadnicze pytanie z zakresu etyki; czy filozof powinien brać odpowiedzialność za głoszone przez siebie słowo?

Kolejnym prelegentem był dr Łukasz Kołoczko, również z Uniwersytetu Śląskiego, z referatem *Czy Bycie pomyślane po polsku ma dzieje?* Podczas swojego wystąpienia odwoływał się głównie do filozofii Martina Heideggera. Referent przytoczył dwa pojęcia – prawdy i Boga, po czym pokazał on, że transpozycja słowa „prawda” jest zupełnie bezużyteczna. Natomiast słowo „Bóg” pełni już znacznie istotniejszą rolę. W swoim referacie próbował pokazać słabości przekładów językowych na przykładzie translacji filozofii Heideggera.

Ostatnim referentem drugiej części konferencji był dr hab. Ryszard Wiśniewski z AJD. W pozornie banalnie brzmiącym temacie *Władysław Tatarkiewicz – filozof polski*, zaprezentował, między innymi, czego nauczył się od Tatarkiewicza. Omawiany polski filozof – w opinii autora referatu – oczyszczał pojęcia oraz pisał, że trzeba badać źródła danych terminów, żeby uchwycić istotę ich zjawisk. Troska uczonego o ład pojęciowy dotyczyła historii filozofii oraz etyki. Z treści prezentowanego referatu można było dowiedzieć się również, iż Tatarkiewicz wyraźnie opowiadał się za stawianiem granicy między filozofią a światopoglądem.

Kolejnym referentem był dr Ryszard Miszczyński, również z AJD. Na wstępie swojego referatu *Język polski podstawą ontologii Stanisława Leśniewskiego?* wyraził przekonanie, że polscy ontolodzy są cenieni, podając przykład Stanisława Leśniewskiego. Miszczyński podczas prezentacji zajmował się intuicyjnymi wyjaśnieniami oraz pojęciem „jest” u powyższego filozofa, a także zaprezentował znaczenie ontologii dla matematyki. Leśniewski – w opinii autora referatu – buduje specyficzny język, za pomocą którego można odtworzyć teorię mnogości.

W dalszej części konferencji mocny akcent filologiczno-translatorowski zaprezentowali: dr Marek Perek oraz dr Sebastian Gałecki, obaj reprezentujący AJD. Pierwszy z nich

w referacie *Stefan Amsterdamski do Thomasa Samuela Kuhna: dialog filozoficzno-translatorski* przytoczył recenzję książki Kuhna oraz zinterpretował ją. Z kolei S. Gałęcki w swoim wystąpieniu *Czy da się filozofować „po polsku” – czy można nie filozofować „po polsku”* stwierdził, że, co prawda Polska miała dobrych logików, lecz nie ontologów.

W ostatniej części konferencji dr hab. Krzysztof Śleziński z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zaprezentował referat *Słownik polskich terminów filozoficznych w kontekście arystotelizmu Sebastiana Petrycego z Pilzna*, w którym gloryfikował pilźnianina, który – zdaniem Ślezińskiego – doprowadził do tego, że filozofia może być uprawiana w języku ojczystym. Referent dokonał analizy biografii oraz myśli żyjącego na przełomie średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych polskiego filozofa, który tam, gdzie dokonywał tłumaczeń, pozwalał sobie na dokonywanie interpretacji. W tych interpretacjach zawarta była oryginalna myśli filozoficzna i pedagogiczna. Prelegent zaznaczył, że bohater jego wystąpienia nie korzystał z oryginalnych źródeł greckich, tylko z dobrze przetłumaczonych akademickich tekstów łacińskich.

Kolejnym prelegentem był mgr Dawid Dziurkowski z AJD. Referat *Przywłaszczanie, redefinicja i reinterpretacja pojęć filozoficznych. Konieczność naukowa czy kradzież własności intelektualnej?* prezentował problem nader często występujących sporów semantycznych, związanych z posługiwaniem się niejednakowo rozumianymi pojęciami. Pod koniec wystąpienia mówca zadał pytanie, czy filozof ma prawo do redefinicji i reinterpretacji istniejących terminów filozoficznych wedle własnego uznania?

Przedostatnim referentem był dr hab. Maciej Woźniczka z AJD z prelekcją *Adaptacja uniwersalizmu filozofii do tradycji narodowej według Henryka Elzenberga*. Prelegent na przykładzie języka Indian stwierdził, że nie istnieje jedno uniwersalne pojmowanie czasu i przestrzeni. Woźniczka zajmował się przede wszystkim analizą zagadnień językowych pod kątem ich możliwej uniwersalności/relatywności. Przytaczał cytaty i poglądy różnych uczonych na temat definicji języka.

Ostatni referat *Maurycyego Monachijskiego estetyka romantyzmu* zaprezentowała dr hab. Wiesława Sajdek. Prelegentka na wstępie zaprezentowała szczegółowy rys biograficzny Maurycyego Monachijskiego, a następnie scharakteryzowała podstawy estetyki tego filozofa. Z zainteresowaniem przyjęto ciekawostkę dotyczącą tego, iż Maurycy był porównywany z Szopenem w zakresie gry na fortepianie. Ostatnia prelegentka i jednocześnie główna organizatorka konferencji naukowej podsumowała ją słowami o potrzebie istnienia filozofów analitycznych, gdyż to właśnie oni uporządkowują nasz świat na poziomie języka.

W przeważającej mierze płaszczyzną, na której toczyły się dyskusje była filozofia analityczna, co było zamierzonym celem organizatorów. W związku z powyższym inicjatorzy przedsięwzięcia zrealizowali postawione przez siebie cele. Podczas trwającej konferencji niejednokrotnie dochodziło do gorących dyskusji między prelegentami. Można mieć nadzieję, iż w przyszłych latach organizowane będą podobne konferencje naukowe, ponieważ mnóstwo zagadnień z tej dziedziny nie zostało jeszcze zaprezentowanych. Ponadto w miarę upływu czasu powstawały i ciągle powstają nowe problemy omawianego obszaru „umiłowania mądrości”.